

Mapiranje mjesta sjećanja i kultura sjećanja Novog Sada

Milena Popović Subić

Projekt „Kultura sjećanja Novog Sada“ pokrenut je s osnovnim ciljem afirmiranja i istraživanja kulture sjećanja, njegovanja kritičke kulture sjećanja i istraživanja različitih formi kolektivne memorije grada. Posvećen je mapiranju, bilježenju, interpretaciji i prezentaciji različitih lokacija – mjesta kolektivnog sjećanja i komemoracije, ali i drugih lokacija koje su važne za kulturu sjećanja, kolektivnu memoriju i identitet grada kao cjeline. Uzimajući u obzir širinu i kompleksnost analiziranih tema, složenu metodologiju interdisciplinarnih istraživanja i procesa mapiranja, ali i uvjetovanu dinamiku realizacije, projekt je osmišljen kao višegodišnji i provodi se u više faza.

Prva faza projekta

Prva faza projekta pod nazivom „Mapiranje mjesta sjećanja Novog Sada“, odvijala se od 2014. do 2015. godine u suradnji Centra za istraživanje kolektivnih identiteta i političke mitologije iz Novog Sada, kao institucije nositelja projekta, i Kulturnog centra Novog Sada. Aktivnosti tijekom ove faze projekta obuhvaćale su mapiranje lokacija ratnih stradanja na području Novog Sada i njegove bliže okolice za vrijeme Prvog i Drugog svjetskog rata, a rezultat je bio njihovo uključivanje u bazu podataka i objava najvećeg broja lokacija (mjesta sjećanja i komemoracije) u gradu i okolici vezanih uz događaje iz Prvog i Drugog svjetskog rata na mrežnoj stranici projekta.

Kao jedan od postavljenih ciljeva, krajem 2014. je kreirana i objavljena mrežna stranica posvećena različitim segmentima istraživane tematike. Taj portal s posebno dizajniranom interaktivnom kartom i bazom podataka koja je rezultat procesa mapiranja te s dodatnom literaturom o tim sadržajima predstavlja glavni rezultat aktivnosti na realizaciji projekta. Svi sadržaji

dostupni na portalu odnose se na različite teme vezene uz kulturu sjećanja i kolektivno sjećanje grada te kao takvi doprinose afirmaciji tih tema na općoj razini.

Druga faza projekta

Provedba druge faze projekta pod nazivom „Kultura sjećanja Novog Sada“ započela je 2017. godine. Nositelj projekta je ponovno bio Centar za istraživanje kolektivnih identiteta i političke mitologije, a u okviru projektnih aktivnosti značajno je proširena postojeća baza podataka. Mapirano je nekoliko desetaka novih lokacija, pri čemu je fokus bio usmjeren na mjesta koje se odnose na osobna sjećanja građana iz razdoblja socijalizma u Novom Sadu. Takođe, formirana je i posebna tematska cjelina – digitalna knjižnica (Biblioteka) u sklopu koje su objavljeni znanstveno-popularni i stručni tekstovi o različitim aspektima obrađenih tema, a čije ubrzano popunjavanje tek predstoji.

Treća faza projekta

Nova i najsloženija etapa u razvoju projekta započela je 2019. godine kada je realizaciju projekta preuzeo Arhiv Vojvodine i postao njegov institucijski nositelj. Predviđeni plan aktivnosti obuhvaća istraživanje arhivskoga gradiva i terenska antropološka istraživanja te se u skladu s time redovito ažuriraju sadržaji na postojećoj internetskoj platformi. U ovoj fazi planirano je značajno proširivanje postojeće baze podataka i unosenje novih sadržaja. Takođe, u okviru već spomenute digitalne knjižnice radi se na oblikovanju znanstveno-popularnih priloga na temelju arhivskoga gradiva o znamenitim osobama koje su u direktnoj ili indirektnoj vezi s do sada mapiranim lokacijama Novog Sada. U tom smislu razmišlja se i o modalitetima uspostave suradnje s drugim značajnim institucijama.

Portal Kultura sećanja Novog Sada

Koncept internet platforme

Struktura internet platforme „Kultura sjećanja Novog Sada“ sastoji se od nekoliko osnovnih kategorija i hijerarhijske interne mreže unutrašnjih stranica. Osnovni izbornik platforme sadrži sljedeće rubrike: Interaktivna mapa, Baza podataka, Opis projekta, Biblioteka, Mjesta sjećanja na prostoru Vojvodine, Obavijesti, Impresum i kontakt obrazac.

Internet prezentacija postavljena je na Drupal platformi. Interaktivna mapa oblikovana je na način da omogućuje pretraživanje mapiranih lokacija prema geografskoj, odnosno prostornoj dimenziji.

Baza podataka predstavlja glavni sadržaj internet platforme s obzirom da je kroz nju omogućena pretraga svih do sada mapiranih lokacija – kako preko zadanih kategorija i potkategorija, tako i unošenjem željenih pojmova (lokacija) putem internog pretraživača optimiziranog za pretraživanje platforme. Baza podataka podjeljena je po kategorijama i potkategorijama u skladu s tematskim cjelinama, uz uvažavanje kronološkog konteksta.

Postojeće kategorije u bazi podataka su: Mapirane lokacije koje se odnose na mjesta sjećanja vezana za Prvi svjetski rat; Lokacije koje su vezane za Drugi svjetski rat (u okviru kojih postoji više potkategorija poput mjesta sjećanja na novosadsku raciju, mjesta sjećanja na događaje iz travnja 1942. godine i druge lokacije vezane uz događaje iz Drugog svjetskog rata); Mjesta sjećanja mapirana na temelju postojećih narativa iz razdoblja socijalizma te mapirane lokacije razvrstane u dvije opće kategorije Memorija grada i Druga mjesta sjećanja.

Biblioteka sadrži raznovrsne znanstveno-popularne, stručne i edukativne tekstove objavljene na posebno oblikovanoj stranici u sklopu platforme.

Objavljeni tekstovi su nastali korištenjem znanstvene publicistike i arhivskoga gradiva.

Mjesta sjećanja na prostoru Vojvodine sadrži značajne lokacije povezane sa službenom kulturom sećanja na prostoru AP Vojvodine (npr. majska skupština 1848. u Sremskim Karlovcima). Uz ostale predstavljene sadržaje, u izborniku je navedena i posebna rubrika koja opisuje metodologiju projekta, u kojoj su navedeni bibliografski popis, korišteni izvori i korišteno arhivsko gradivo u pisanju sadržaja.

Također, platforma se po principu vikipedije grana na čitav niz dopunskih stranica na kojima se nalaze dodatna objašnjenja ili tekstovi odrednica poput pojmova slavenofilstvo, mađarizacija, Srpski narodni odbor i zasebnih priloga o povijesnim događajima kao što su događaji iz travnja 1942., novosadska racija itd.

Metodološki okvir

Metodologija rada u prvoj fazi projekta uglavnom se temeljila na kritičkoj interpretaciji prethodno objavljenih izvora u stručnim i znanstvenim publikacijama te u manjoj mjeri na analizi arhivskoga gradiva. Također, prilikom mapiranja pojedinih lokacija, analize su se u manjoj mjeri temeljile i na prikupljanju individualnih sjećanja stanovnika Novog Sada, tj. i na prikupljanju gradiva vezanog uz „oral history“, tj. priče građana. U tom smislu, aktivnosti na projektu su jednim djelom bile usmjerene na kritičku interpretaciju različitih oblika postojećih narativa građana.

Metodologija istraživanja u drugoj fazi projekta podrazumjevala je terenska antropološka istraživanja i bilježenje osobnih sjećanja građana o različitim lokacijama na gradskom području iz socijalističkog razdoblja. Tijekom

realizacije projektnih aktivnosti intervjuirano je više od četrdeset osoba (informatora), putem nestrukturiranih intervjua, na više desetaka različitih lokacija koje su uključene u mapu.

Jedinstvena u Srbiji

Projekt i internet platforma kao njegov sastavni dio pionirskog su karaktera te je pokretanjem ove platforme formirana specifična baza podataka, a time i osnovno polazište za daljnja i mnogo složenija interdisciplinarna istraživanja kulture sjećanja u gradu. Uzimajući u obzir značaj projekta, Nacionalni ISSN centar za Srbiju ocjenio je projekt „integrativnim izvorom od posebnog značaja za Vojvodinu“ i dodjelio mu je poseban ISSN (Online) broj čime je ovo mrežno mjesto s bazom podataka projekta upisano i u Nacionalni registar Narodne biblioteke Srbije. ■

INFO

Portal *Kultura sećanja Novog Sada* pogledajte na:
<http://kulturasecanja.com/sr>

Arhiv Vojvodine: <https://www.arhivvojvodine.org.rs/arhivvojvodine.org.rs/index.php/sr/>

Priče stanovnika Novog Sada na Portalu